

בס"ד. ר"ד יום ה' ב' אלול, ה'תש"כ.

— למנהלי ארגון „הלל“, בחדרו הק' —

בלתי מוגה

שאלה: יש בי רגש של יראה מהאחריות שהמעמד שלי מטיל עלי, תחושת שיתוק וצורך להישען על מישהו. בובר אומר שאין חילוק בין קודש לחול. האם תורת החסידות תומכת ברעיון זה? בהנחה שאין חילוק, ניתן לבוא מכך לסוג של אוטונומי שפרנק ייצג, שאפשר לחטוא ולהישאר קדוש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הנחת היסוד של היהדות היא שהבורא שהוא תכלית השלימות בורא את הכל לפי תכנית. שום דבר אינו קורה בטעות. כתוצאה מכך, אף אחד לא מקבל אחריות שאין ביכולתו להתמודד איתה.

ידיעה זו יכולה לחזק את האדם, ביודעו שבכחו להשלים את המוטל עליו. לכל בעי' יש פתרון, כך שאין צורך ביאוש או תסכול.

בהתבסס על הנחה זו, שבבריאה טמון סדר, מתעוררת השאלה לאיך גיסא: למה יש צורך שאחריות תעורר רגש של יראה?

אלא, היראה מאפשרת לאדם להשתמש בכל כוחותיו השכליים וההרגשיים, לעורר את הרגשות הכי עמוקים שבו למצוא פתרון. אם האדם הי' מרגיש מנותק מהבעי' הוא הי' מסתפק בכל פתרון שהוא.

שאלה: ואם אדם מוצא את עצמו באווירה שאינה תורמת לרגשות מתאימים?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הקב"ה הוא ה"אווירה" של כל יהודי. אם אתה מודאג מאלמנטים שאינם משפיעים עליך כראוי, זה עדיין חלק מהתכנית האלקית. כפי שהנך יודע, מסקנות הפיזיקה, הרפואה והמדע הם שעל ידי...¹ אפשר לעורר כחות מיוחדים בגוף להלחם במשהו שאי אפשר בצורה אחרת.

שאלה: האם לזה קוראים "יסורים של אהבה"?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כן, אפשר לקרוא לזה כך. זה יכול להיות

(1) חסרה כאן תיבה ברשימה ואולי צ"ל אנטי-גנים (חומר לחיסון). — המו"ל.

משהו בנשמה שלך שמאפשר לך להילחם במשהו או לתקן משהו בצורה שלא יכולה להיעשות על ידי חשיבה פסיבית.

שאלה: איך אפשר להביא יסוד של אמונה לתוך חיי המעשה? השכל יודע שהבורא הוא תכלית השלימות, אבל זה לא תמיד מגיע ללב ולרגשות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש לנסות בחיי היום יום לכלכל את המעשים בצורה שכלית. להשליט את החשיבה האינטליגנטית על המעשים. כל אדם מנסה לחיות לפי השכל וההבנה.

הקב"ה מושלם, התוצאה ההגיונית היא שהיקום מושלם. התוצאה השני' היא שהכול תואם, הבעי' והפתרון. פשוט לכל אדם שיש להשליט את המוח על הלב, בלי קשר לדת. זוהי התנהגות נורמלית, של שכל ישר. עם זאת, זה לא תמיד מצליח.

שאלה: אני מרגיש, שלא כמו איש עסקים שדואג רק לפנקס הבנק, אני מרגיש שאני מקיים את השליחות והרצון של הקב"ה, והרגש הזה הוא מפחיד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כל פעם שחושבים בכיוון זה, זה צריך לגרום רגש של התעלות וסיפוק פנימי — הרמוני' פנימית. זוהי הדרך לעלות ממדריגה למדריגה. כשעולים בגרם מדריגות, בין מדריגה למדריגה, יש רגע שבו הרגל נמצאת באוויר בלי קרקע מוצקה תחתית, אבל המצב הזה נצרך כדי להגיע למדריגה הבאה. יש אנשים שיכולים לישון 120 שנה על אותה מדריגה. זה מסביר את רגש היראה שלך, שתוכל להשתמש בו לעלות למדריגה יותר גבוהה.

שאלה: אדם עשוי לחשוב ש"כחו ועוצם ידו" הביא אותו למדריגה יותר גבוהה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זוהי אחת המעלות הטובות שברגש היראה הזה, שהרגש הזה מונע את ההרגשה של "כחי".

חלק מהשלימות של הבריאה הוא שניתנה לאדם בחירה חופשית. אדם יכול לבחור את דרכו. זה מסביר למה כל כך הרבה אנשים משתמשים בפחד הזה בצורה הרסנית. זו בחירה חופשית.

וזה מעלה את הערך של הגעה לתכלית, שאדם יודע שמנע את עצמו מטעות. לא ניתן להגיע לכך אם היתה רק ברירה אחת, דרך אחת.

הסיבה למה "צדיקים מועטין"³ היא בגלל שיש רק דרך אחת נכונה, והרבה דרכים לא-נכונות.

שאלה: כבודו הגדיר את המילה "יראה" בתור "יראת כבוד" (Awe), האם אי אפשר להגדיר אותה בתור "פחד" (Fear), כמו הפחד מפני כאב פיזי?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: ישנם זמנים שבהם אי אפשר להשפיע על עצמו על ידי מחשבות נשגבות אודות הרקיע השביעי או גן-עדן, זה לא עובד, אבל מחשבות אודות הגיהנום כן עובדות. מחשבות גבוהות לא יעזרו כשהולכים ב"ברודוויי", רק מחשבות על הגיהנום יעבדו אז.⁴

שאלה: מה המושג של גיהנום עבור כבודו?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זה שונה אצל נער בן 13 מאשר אצל זקן בן 100. לכל אחד בעולמו ישנו ה"גן-עדן" וה"גיהנום" של הסיבה שלו. כל אחד צריך לבחור את המחשבה המתאימה לו. אי אפשר לחתוך לחם עם דיון מתמטי, צריך סכין גשמית.

שאלה: מה המושג של שכר ועונש עבור כבודו?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: זה נמצא פה, בגוף. כמו שצריך סכין פיזית לחתוך לחם, כך גם ב"ברודוויי" אי אפשר להסיח את היצר-הרע עם דיון פילוסופי. יותר קל להסיח אותו עם סיפור. לא שהסיפור יותר נעלה, פשוט צריך משהו שיתאים למצב-רוח שלך.

אי אפשר להשפיע על ילד שהוא בן עשר באמירת דברים שמתאימים לבן שבעים. לכל בן-אדם יש מצב-רוח שונים. הוא ישן כמו ילד בן חמש, אוכל כמו בן 17 וכו'. דיון מופשט בעניני דת לא יקלקל לו את התיאבון, אבל אם יגידו לו שבהמה זו אכלה עשב, ושהי' לכלוך על העשב, וישתמשו בכל מיני אמצעים לשכנעו שלא יאכל "סטייק" לא-כשר — בלי להכניס דת לענין — זה יקלקל לו את התיאבון. וכמו כן בנוגע לגזילה, רציחה וכיו"ב.

זה מסביר למה השכר ועונש בתורה הם בענינים שלא נראה שיש להם קשר לנשמה; אריכות ימים (של הגוף), שיהי' לו שדה טוב, וכיו"ב. התורה היא בשביל כולם, אפילו מי שנמצא במדרגה הכי נמוכה, ואפילו הצדיק הכי גדול הי' פעם ילד בן שלש עשרה שהסיבות האלו יכלו לשמור עליו מלמעו.

(5) ראה גם עש"מ מאמר חקו"ד ח"ב פי"ב. הובא בתניא אגה"ק ביאור לסו"ך (קמז, א).

(3) ראה יומא לח, ב.
(4) ראה סה"מ תרנ"ט ע' כו.

אחר כך הוא יוכל לפתח גישה יותר גבוהה.

התורה היא "דיפתראות ופינקסאות" (התכנית) של העולם. כמו שהבריאה מורכבת מרמות רבות, גם התכנית כוללת מדריגות רבות. בכל פרק בתורה יש ריבוי פירושים. את הפירוש הכי פשוט חובה על כל אחד לדעת. במדריגה גבוהה יותר, יש להתכונן להבין גם את המשמעות הפנימית, לא רק את הפשט של המילה.

ל"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" יש את הפירוש הפשוט. יש גם פירוש יותר עמוק, שהוא ברא רגשות ארציים ורגשות שמימיים (בכל אחד מאיתנו). גם הפירוש העמוק יותר כלול בפסוק. הקב"ה ברא שני חלקים לנשמה, חלק עליון, שמיימי, וחלק תחתון, ארצי — עולם השכל.

כן הוא גם בנוגע לשכר ועונש. כשכתוב⁸ "למען יאריכון ימך", זהו הפירוש הראשון בפסוק ו"אין מקרא יוצא מידי פשוטו".

זה גם אומר שכל רגע בחיים יהי ארוך. אדם יכול להעניק משמעות לכל רגע בחייו, על ידי שהוא ישתמש בו למשהו עמוק, פילוסופי, שכלי. זה חלק מהשכר, שע"י התנהגות בדרך הטובה הקב"ה משלם בכך שנותן הבנה עמוקה יותר בדת ובכל הענינים שמסביבנו.

היבט זה הוא לא רק בשביל אדם חומרי, אלא גם בשביל אדם נעלה ועמוק יותר, איש דת ופילוסופי.

שאלה: למה אין שום איזכור לגן-עדן בפשט של התורה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כשכתוב "למען יאריכון" זה כולל גן-עדן. הגוף יכול להינזק מכדור או מאמצעי הרס אחרים. אם יש ברכה לנשמה "למען יאריכון" מוכרחים לומר שזה גן-עדן.

בתשובה לשאלתך הנוספת¹⁰, בנוגע לרוע והתפיסה שהכל קדוש: אחד היסודות של היהדות, וכל הדתות, זה המושג של בחירה חופשית.² יש שני דרכים, שני דברים לבחור ביניהם. אם ברירה אחת טובה, השניי חייבת להיות רעה — אחת צודקת ואחת טועה. אם יש למישהו הזדמנות לתת צדקה, יש לו את הברירה להשאיר את הכסף אצלו בכיס, זהו הדבר הלא-נכון לעשות, ולכן זה נקרא רע.

(9) שבת סג, א. וש"נ.

(10) דלעיל בשאלה הראשונה (המור"ל).

(6) ב"ר בתחלתו.

(7) בראשית א, א.

(8) יתרו כ, יב. ועוד.

ברמה עמוקה יותר, יש לאדם אפשרות לעשות רע. זוהי המעלה שלו. אי אפשר להתעלות אם אין ברירה רעה. זהו דפוס הכרחי. אם מסתכלים על זה במבט כללי רואים ששתי הברירות מהוות חלק מאותו דפוס טוב. הרע מעלה את האדם כשבוחר שלא לעשותו.

זו הייתה הטעות של פרנק. יש חלק מהעולם שמתעלה כששוללים אותו, ועל ידי זה בא לתכליתו.

אחרי שהאדם מסיים את שליחותו, שני החלקים (הטוב והרע) נכללים בקדושה. זהו פירוש הפסוק¹¹ "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ". בביאת המשיח לא יהי צורך בבחירה חופשית. גם הטוב וגם הרע ישמחו שזכו להשלים את תפקידם (הרע ישמח על ששללו אותו).
שאלה: איך אפשר להסביר את זה שהקב"ה "עושה שלום ובורא רע"¹²?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הקב"ה ברא מסך, ותפקידנו להגבי' את המסך ולראות מה נמצא מאחוריו. אם מקבלים את המסך כמו שהוא, איננו ממלאים את שליחותנו. הרוע הוא המסך והוא נברא כדי להגביהו על ידי נסיון. זהו חלק משלימות הבריאה.

שאלה: אם כן מדוע ישנה מצות מחיית עמלק?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: העמלקים עשו רע בבחירתם החופשית. הם הכניסו לעולם משהו שלא שייך אליו. החלק הזה חייב להימחות. זהו הכח של בחירה חופשית שניתן רק לבני-האדם — לא לבעלי החיים¹³.

שאלה: ומה עם רוצח?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרוצח שיעבד את עצמו לאינסטינקט להרע למישהו אחר — הוא לא הרים את המסך של הבריאה. אם פועלים על פי המסך שבתוכנו, אזי מקבלים את המסך של העולם — תענוגים זמניים — שרק אחר כך מבינים שהם לא היו אמיתיים...

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א: יש שאלות נוספות?

הרב מ': האם נוכל לשאול שאלות נוספות שיתעוררו, כשנתראה בשנה הבאה.

13) ראה לקו"ת אמור לח, ב.

11) זכרי' יג, ב.

12) ישע'י מה, ז.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אם השאלה יכולה לחכות שנה, זו שאלה שקטה...

השנה היא שנת המאתיים להסתלקות הבעל שם טוב. זה נס גדול¹⁴: הוא הגיע ממוצא עני בלי שום אמצעים לפרסם את רעיונותיו. בלי תמיכה — הוא הי' יתום, נרדף בחוגים רבים. לא רק ע"י לא דתיים, גם ע"י חרדים.

עם זאת, אם נתבונן ב-200 השנים האחרונות, נראה שהוא "כבש" את העם היהודי בלי צורך לנדוד בכל העולם.

בשקט הוא השפיע, לא רק על החסידים, גם על המתנגדים. אפשר למצוא את השורשים לשיטותיו בתורה, במשנה, ובגמרא. הוא דיבר על שמחה — זה פסוק. ותורתו על זה, מבוססת על משנה.

לא לזלזל באנשים פשוטים, זו מצוות עשה דאורייתא.

הניצוץ האלקי וההתלהבות שלו היו חזקים עד כדי כך שהשפיעו על אנשים רחוקים מהדת. הם שינו את אורח חייהם של משכילים שלחמו [נגדו] — הרי אי אפשר להילחם נגד מה שלא קיים. זה שהם לחמו בו בקנאות פירושו שהייתה לו השפעה אפילו על חייהם.

עכשיו רואים שכל חוגי היהדות קיבלו את תורת הבעש"ט — ליטאים, גליציאנים, וכו'. יש שמקבלים אותה במאה אחוז — במחשבה ובמעשה, ויש רק במחשבה, אבל כולם מקבלים בצורה חיובית. אם מישהו מחפש ניסים, הרי לך נס¹⁴.

"לא המדרש עיקר אלא המעשה"¹⁵. השיחה האחרונה הייתה להביא לידי מעשה — להביא את תורת הבעש"ט לתוך חיי היום-יום שלכם. להזכיר שהוא לא רק חי לפני 200 שנה, שהוא כאן היום — אם פתוחים לקבל את השיטות שלו גם כשהולכים או קוראים. אם אתם קוראים עיתון ולומדים הוראה ממה שאתם קוראים, זה ישפיע עליכם לעשות משהו יותר טוב מאתמול. אם אוכלים ומברכים ברכה וחושבים אודות פירוש המילות ומחברים את הלחם או הבשר עם הקב"ה, זה יביא אתכם לדרגה גבוהה יותר.

(תו"מ חכ"ז ע' 403 ואילך).
15) אבות פ"א מ"ז.

14) ראה גם ר"ד לקבוצת סטודנטים מארגון "הלל" ח' אדר שנה זו סט"ז ואילך

"כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול"¹⁶, זו לא רק הוספה בכמות, בשלב מסויים מגיעים לשינוי באיכות. מצבור אירועים קטנים יכול לשנות את החיים. זה נוגע לא רק לתלמיד חכם, גם בעל-הבית פשוט יכול להתעלות מדרגה לדרגה עד אין קץ.

זה הי' הבעש"ט — אתה קדוש לא רק בשעת התפלה ולימוד התורה, אלא גם בחיי היום-יום, אם מתייחסים לכל רגע בחיים כאל חלק מעבודת השם, במרוצת הזמן נהפכים לאדם אחר. המושג הזה מובן ומקובל אצל כולם, בכל שלב בחיים.

את החוקים שהקב"ה נתן לאנושות, הוא מקיים בעצמו¹⁷. הקב"ה אמר "לא המדרש עיקר אלא המעשה", אז זה חוק גם בשביל הקב"ה, הוא חייב, לא רק לפסוק שהיהודים ראויים לברכות — זה רק מדרש — אלא גם במעשה, לתת לעם ישראל ולאנושות כולה ברכות גשמיות ורוחניות.

הכל צריך להיות מתוך שמחה.

כתיבה וחתימה טובה.

17) ראה שמור"ר פ"ל, ט.

16) ב"ב ט, ב. וראה גם לעיל ע' 214.